

Tiensesteenweg N3

Bierbeek, Vlaams-Brabant

2024K220

ARCHEOLOGIENOTA

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

BUREAUONDERZOEK

VLAAMS ERFGOED CENRTRUM [VEC]

2440 GEEL

LIESDONK 5

AUTEUR:

Kim Aluwé

ERKEND ARCHEOLOOG:

K. Aluwé (OE/ERK/Archeoloog/2021/0029)

© Vlaams Erfgoed Centrum VEC, Geel, 2024

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vlaams Erfgoedcentrum VEC. Vlaams Erfgoedcentrum VEC aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	3
1.1 Administratieve gegevens	3
1.2 Synthese	5
1.3 Gemotiveerd advies	6
BIBLIOGRAFIE	8
BIJLAGE	9

INLEIDING

De initiatiefnemer plant riolerings- en wegeniswerken op de Tiensesteenweg N3 te Bierbeek. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 43.839m², de geplande bodemingrepen betreffen het complete projectgebied.

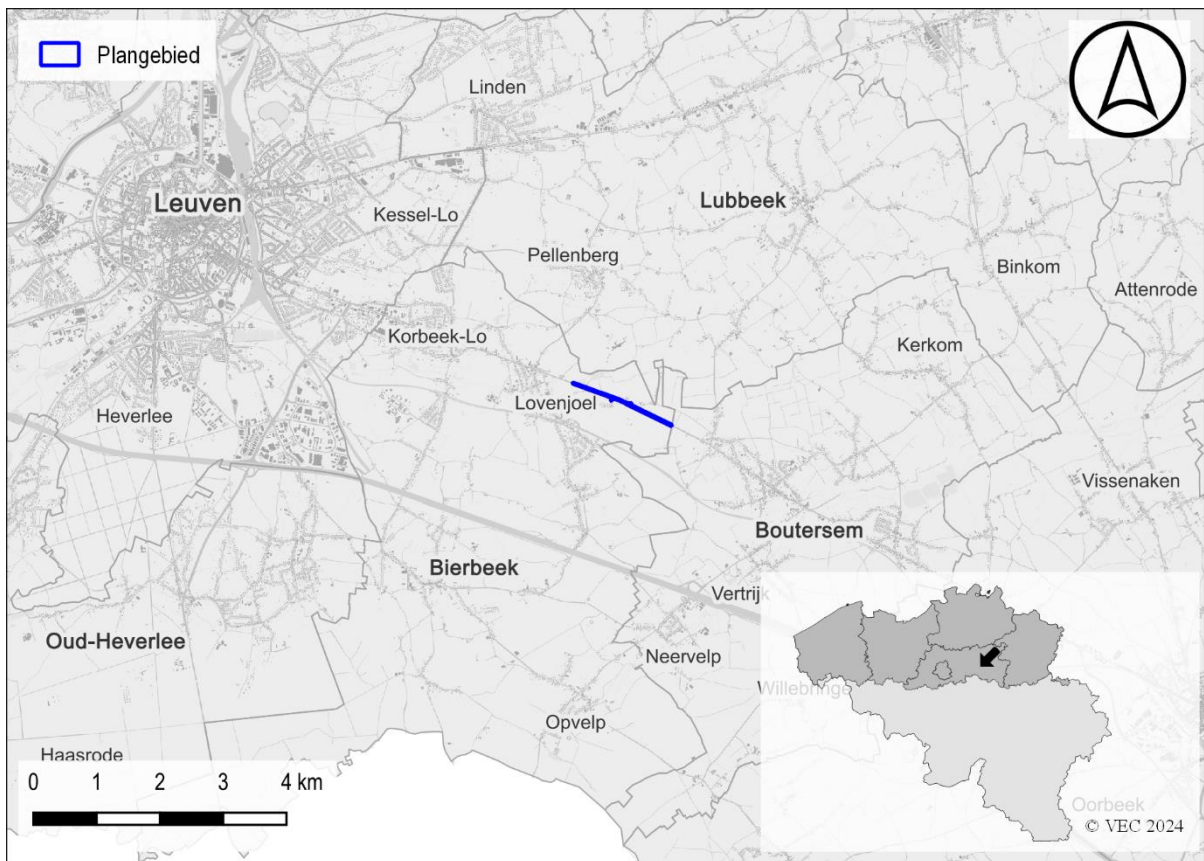
Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als agrarisch gebied, landschappelijk waardevol agrarisch gebied, parkgebied, natuurgebied en woongebied met landelijk karakter. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedraagt en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3000 m² bedraagt.

VLAAMS ERFGOED CENTRUM [VEC] is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

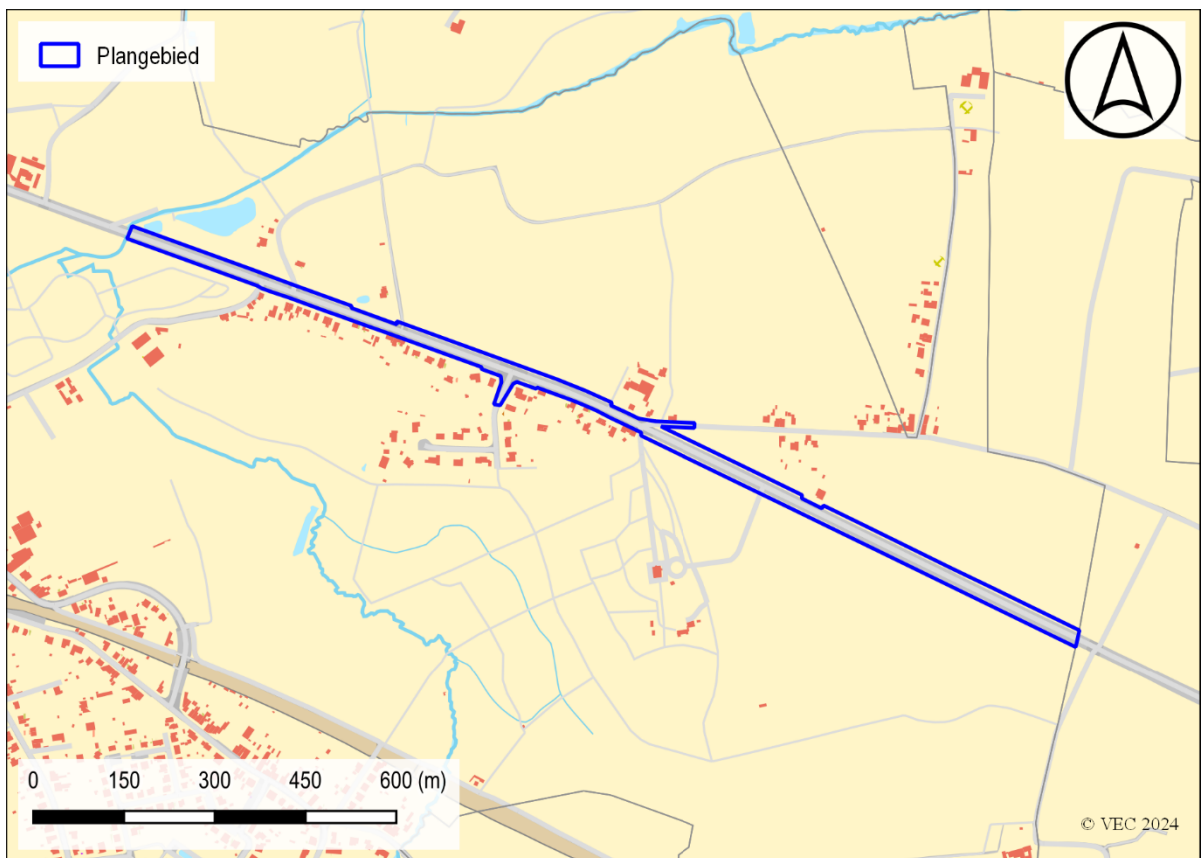
1. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2024K220	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0071	
BOUNDING GEOMETRY	X ₁ : 179640	Y ₁ : 171153
	X ₂ : 181215	Y ₂ : 171849
KADASTER	Bierbeek, 3 AFD/Lovenjoel, Sectie B, nrs. 10A, 11, 13B, 24S3, 24R2, 24A4, 24B4, 24W3, 24L3, 24Y3, 24^E4, 26T2, 26H3, 26V2, 49H2, 49G2, 49F2, 49^E2, 49C2, 49Y, 49T, 52A, 52B, 53, 66F, 66H, 66H, 69B, 111R, 111M, 112L + openbaar domein	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Tiensesteenweg, Bierbeek	
OPZET INITIATIEFNEMER	Riolerings- en wegeniswerken	

Figuur 1: Ruime situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).

1.2 Synthese

Het plangebied bevindt zich op de overgang van de vallei van de Molenbeek naar de uitlopers van een heuvelrug. De landschappelijke ligging zorgt voor een groot hoogteverschil met laaggelegen valleigronden in het noordelijkwesten, een steile helling richting de heuvelrug en een veel zwakkere helling op de heuvelrug zelf in de zuidoostelijke helft.

Op de Tertiair Geologische kaart ligt het plangebied op de overgang tussen 3 verschillende formaties: de Formatie van Brussel nabij de Molenbeek in het noordwesten, de Formatie van Borgloon op de heuvelrug in het zuidoosten en daartussen de Formatie van Sint-Huibrechts-Hern. Op de Quartair Geologische kaart wordt het plangebied bijna uitsluitend aangeduid ter hoogte van profieltype 1 met eolische afzettingen uit het Weichseliaan. Nabij de Molenbeek zijn ook fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan en Holoceen aanwezig. Ook de bodemkaart toont een variatie gelinkt aan de landschappelijke context met veen- en kleibodems nabij de Molenbeek, een bebouwde bodem op de overgang naar de heuvelrug en matig droge of droge zandleem- of lemig zandbodems in het zuidwesten op de heuvelrug zelf.

Net als vandaag, liep in de Romeinse periode een belangrijke verbindingsweg tussen Leuven en Diest doorheen het gebied. In oorsprong was het dorpscentrum gelegen aan de oude verbindingsweg tussen Leuven en Diest. Deze weg liep langs de Kerselaarlaan naar de huidige Tiensesteenweg die gekruist werd ter hoogte van de Latstraat. In 1710 onderging Lovenjoel een belangrijke uitzichtwijziging door de aanleg van de Tiensesteenweg. Het plangebied wordt gevormd door de Tiensesteenweg. Al in de 18de eeuw kent de weg zijn huidige verloop. In de 18de-19de eeuw is er nog bewoning zichtbaar langsheen het plangebied, enkel weilanden en bos. De bebouwing langs de weg is wel zichtbaar in 1971 en breidt verder uit tussen 1979-1990.

In de ruime omgeving van het plangebied werden meerdere proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd. Bij 3 onderzoeken in 2012-2013 werden sporen en vondsten uit de Romeinse tijd aangetroffen. Een Romeinse aanwezigheid nabij een belangrijk wegtracé hoeft niet te verbazen en werd voorheen ook al veelvuldig aangetroffen bij veldkarteringen of toevalsvondsten. Op enkele locaties zijn daarbij ook vondsten uit het Neolithicum vermeld. Proefsleuvenonderzoeken vanaf 2016 brachten meermaals geen sporen/vondsten aan het licht. Wanneer die er wel zijn, gaat het vaak om sporen uit de Nieuwe-Nieuwste tijd. Toch kan op basis van historisch-cartografisch onderzoek ook bewoning uit de volle-late middeleeuwen en 17de-18de eeuw worden aangetoond met melding van kerken, sites met walgracht, hoeves, landhuizen en molens.

1.3 Gemotiveerd advies

Het plangebied bevindt zich op de overgang van de vallei van de Molenbeek naar de uitlopers van een heuvelrug. De nabijheid van water gecombineerd met de droge zandleembodems op de heuvelrug zorgden ongetwijfeld voor een aantrekkingskracht voor menselijke aanwezigheid in de steentijd en permanente bewoning vanaf het Neolithicum.

In de Romeinse periode liep een belangrijke verbindingsweg tussen Leuven en Diest doorheen de omgeving. De middeleeuwse opvolger van de weg liep langs de Kerselaarlaan, de huidige Tiensesteenweg en Latstraat. Ter hoogte van het plangebied en meer specifiek tussen de Kerselaarlaan en Latstraat, is er dan ook een potentieel voor het aantreffen van wegtracés uit de Romeinse tijd en middeleeuwen.

Het plangebied wordt gevormd door de Tiensesteenweg die werd aangelegd in 1710 en al midden 18de eeuw met zekerheid zijn huidig verloop kende. Dat de oorspronkelijke aanleg, latere nuts- en wegeniswerken en de aanleg van baangrachten het archeologisch bodemarchief hebben vernietigd staat buiten kuif. In de weilanden, naast de weg en bestaande grachten, blijft het archeologisch potentieel op prehistorische artefactenconcentraties, sporensites vanaf het Neolithicum en resten van de Romeinse en middeleeuwse weg wel behouden.

Het overgrote deel van de werken situeert zich ter hoogte van de bestaande wegenis en grachten. Zoals hierboven aangegeven zal de aanleg in 1710 en de latere nuts- en wegeniswerken over de eeuwen heen, het archeologisch bodemarchief hier hebben verstoord. De aanleg van een nieuwe weg blijft beperkt tot het bestaande gabarit. De werken aan de grachten (herprofiëren en licht verplaatsen) zijn ook bijna uitsluitend binnen de verstoorde bodem te situeren. Voor deze werken kan meteen een vrijgave geadviseerd worden. De aanleg van een RWA- en DWA-leiding onder de weg tussen de Kerselaarlaan en de Latstraat gaat wel dieper dan het bestaande gabarit van de Tiensesteenweg. De manier van werken in combinatie met de verstoring door eerdere nuts- en wegeniswerken leiden ertoe dat verder onderzoek kosten-baten niet aangewezen wordt.

De fietspaden in het noordwestelijke deel van het plangebied worden aangelegd ter hoogte van de bestaande wegenis of ter hoogte van de bestaande grachten die plaatselijk opgevuld worden. Tot het kruispunt met de Latstraat worden zo geen extra stroken naast de bestaande infrastructuur ingenomen en wordt vooral gewerkt in de reeds verstoorde zone. Hier kan aldus een vrijgave geadviseerd worden.

Voor de inrichting van de fietspaden in het zuidoostelijke deel van het plangebied, voorbij het kruispunt met de Latstraat, worden stroken tot 5m breed naast de huidige wegenis en grachten ingenomen. De aanleg van de fietspaden omvat een ca. 35cm diepe bodemingreep. Hier kunnen de werken wel een bedreiging vormen voor het archeologisch bodemarchief. Aangezien het hier werken in een smalle strook van max. 5m betreft zal verder onderzoek in functie van sporensites hier niet kunnen leiden tot nuttige kenniswinst. In dit deel van het plangebied worden ook geen Romeinse of middeleeuwse wegtracés verwacht. Omwille van de beperkte diepte van de ingreep wordt verwacht dat verder onderzoek in functie van prehistorische artefactenconcentraties ook niet zal leiden tot nuttige kenniswinst. Er wordt aldus geoordeeld dat voor deze werken geen verder vooronderzoek dient plaats te vinden.

De geplande riolerings- en wegeniswerken ter hoogte van de bestaande weginfrastructuur zorgen niet of nauwelijks voor een verdere verstoring van het archeologisch bodemarchief. De aanleg in 1710 en de latere nuts- en wegeniswerken over de eeuwen heen, hebben het archeologisch bodemarchief hier met grote zekerheid verstoord. Enkel bij de aanleg van fietspaden in het zuidoostelijke deel van het plangebied wordt een 5m brede strook naast de weg ingenomen. Verder onderzoek is echter kosten-baten niet aangewezen en aldus wordt een vrijgave geadviseerd.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed. We wijzen met bijzonderheid op de meldingsplicht indien tijdens de rioleringswerken tussen Kerselaarlaan en de Latstraat de resten van een Romeins of middeleeuws wegtracé zouden worden aangetroffen op grotere diepte onder de bestaande infrastructuur.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Niet van toepassing

KAARTMATERIAAL

Niet van toepassing

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Ruime situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4

